

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach

ADAM WOŁK, HENRYK STASIAK, BOGUMIŁ RĘBOWSKI

*Spis nazw drzew i krzewów Ogródu Puławskiego
(w układzie alfabetycznym)*

Inventaire des noms d'arbres et d'arbrisseaux du jardin de Puławy

PRZEDMOWA DO DRUGIEGO WYDANIA¹

W minionym stuleciu, to znaczy w ciągu XX wieku, ukazało się dużo prac dotyczących Puław, a szczególnie opracowań szeroko traktujących o tzw. „kręgu książąt Czartoryskich”. W ogromnej przewadze dotyczą one historii tego miejsca zarówno w sensie wydarzeń politycznych, jak i niepowtarzalnych zjawisk kulturowych, które w pewnym okresie przeniosły do „polskich Aten” centrum życia naszego narodu. Niemałe znaczenie, jako miejsce wielu ważnych wydarzeń, miał Ogród Puławski. Był też oprawą owego życia — na jego terenie pojawiło się pierwsze polskie muzeum gromadzące pamiątki narodowe, a potem w swym poszerzonym programie — muzeum świata, i wreszcie miejsce gromadzące „pamiątki” po postaciach fikcyjnych z czołowych dzieł światowej literatury — muzeum literatury. W tym nurcie niezwykle skromnie, trzeba stwierdzić, prezentuje się piśmiennictwo dotyczące podstawowego tworzywa ogrodu, jakim jest roślinność. Pełnego spisu nazw gatunków drzew i krzewów rosnących w Puławskim Ogródku nie otrzymali nasi następcy u zarania XXI wieku. Oglądając się wstecz

¹ A. Wołek, H. Stasiak, B. Rębowski, *Spis nazw drzew i krzewów Ogródu Puławskiego (w układzie alfabetycznym)*, wyd. IUNG, R(235), Puławy 1987, s. 23. Drugie wydanie zostało opatrzone niezbędnymi przypisami, sam jednak spis roślin pozostał niezmieniony, a jedynie w nielicznych miejscach poprawiony.

i widząc ową lukę, postanawiamy podjąć apel Pani Profesor Aliny Aleksandrowicz i ponowić druk tej skromnej, ale dotychczas najpełniejszej listy gatunków roślin drzewiastych ogrodu. Tym bardziej, że pierwsza publikacja miała miejsce w 1988 roku, a jej „zgrzebna” szata graficzna „małej poligrafii” oraz nakład 200 egz. czyni ją praktycznie już od dawna niedostępną.

WSTĘP

(do pierwszej edycji)

Ogród Puławski, takiej bowiem historycznej nazwy używamy, posiadał bogaty skład gatunkowy drzew i krzewów. Jako placówka introdukcji dendrologicznej, licząca się na ziemiach Polski, ma około 190-letnią tradycję.² Nie sięgając więc dalej wstecz jego historii (ponad 300 lat), możemy wyróżnić cztery okresy:

I — czasy ks. Czartoryskich, a więc okres działalności księżnej Izabeli;

II — okres rosyjskiego Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa;

III — od czasu odzyskania niepodległości w 1918 roku do zakończenia drugiej wojny światowej;

IV — okres od 1945 roku do dnia dzisiejszego³.

Za czasów ks. Czartoryskich, w szczytowym okresie rozwoju ogrodu, rośło w nim 260 gatunków i odmian (taksonów) drzew i krzewów (123 krajowych i 137 zagranicznych.⁴ Nie mamy jednak dokładnego rejestru tych roślin. Istnieje jedynie katalog gatunków spisanych przez ks. Izabelę i zalecanych przez nią do stosowania przy zakładaniu ogrodów, który wymienia 210 roślin drzewiastych.⁵ Można więc przypuszczać, że część z nich ks. Izabela miała w Puławach, a inne pragnęła uzyskać. Rozmiłowana w rodzimej florze, lubiła też wprowadzać ciekawe, jej zdaniem, gatunki obce. Najlepszym tego przykładem jest opis przywiezienia sosen wejmutek do Puław, z takim trudem i kosztem sprowadzonych zza morza.

W latach działalności Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa, w czasach zaboru rosyjskiego, Puławy były nadal ośrodkiem liczącym się w dziedzinie aklimatyzacji roślin drzewiastych obcego pochodzenia. W 1886 roku ogrodnik puławski, F. Korzynek⁶, podaje 80 gatunków i 20 odmian samych tylko drzew,

² Z uwagi na to, że od pierwszej publikacji minęło 14 lat, należy powiedzieć: „ponad 200-letnią tradycję”.

³ To oznacza rok 1987 — do tej daty odnosi się stan posiadania w ogrodzie gatunków tu wymienionych.

⁴ J. Drége, *Ogrody w Polsce*, [w:] *Wielka Powszechna Encyklopedia Ilustrowana*, seria II, t. III–IV, Warszawa 1904, s. 931 (przyp. do II wyd.).

⁵ I. C.[Izabela Czartoryska], *Mysli różne o sposobie zakładania ogrodów*, Wrocław 1805, *Katalog...*, s. 1–45.

⁶ F. Korzynek, *Drzewa i wzrost ich w parku Instytutu w Nowej-Aleksandryi*, „Ogrodnik Polski” 1886, nr 21, s. 490–495 i 22, s. 512–517.

wypróbowanych tu i polecanych do sadzenia w ogrodach. Wspomina, że oprócz nich są jeszcze w dziale dendrologii liczne gatunki mnożone i wypróbowywane. W latach późniejszych liczba introdukowanych gatunków roślin drzewiastych była oceniana na około 400.⁷ Na wzmiankę zasługuje też utworzenie przez prof. S. Kurdianiego w 1903 roku katedry dendrologii w Puławach.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku dr Stanisław Goliński, kierownik Wydziału Ogrodnictwa w Państwowym Instytucie Gospodarstwa Wiejskiego, podjął trud napisania monografii parku puławskiego.⁸ Niestety, pracy tej nie udało doprowadzić do końca i w pozostawionym manuskrypcie brak jest rozdziału „Roślinność”. Jest to jednak najobszerniejsze opracowanie dotyczące parku i jego historii, z szerokim potraktowaniem kulturowej roli dworu puławskiego i wydarzeń historycznych, które nie omijały Puław.

Po drugiej wojnie światowej zostały wydane przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze popularne przewodniki po parku pióra Henryka Stasiaka⁹, zwracające uwagę na ciekawe gatunki drzew i krzewów.

Na początku lat siedemdziesiątych Towarzystwo Przyjaciół Puław wysunęło koncepcję odbudowy parku puławskiego w charakterze *arboretum*. Wypowiadając się w tej sprawie, H. Stasiak oszacował liczbę gatunków i odmian roślin drzewiastych na około 50 krajowych i 110 obcego pochodzenia, a więc łącznie 160 taksonów.¹⁰ Zlecona przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa inwentaryzacja dendrologiczna, prowadzona przez Pracownię Konserwacji Zabytków we Wrocławiu, wykazała 31 taksony roślin iglastych i 134 liściastych.¹¹

Opracowaniami obowiązującymi obecnie w Ogrodzie Puławskim, zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi, są: *Studium rewaloryzacji* oraz *Projekt techniczny szaty roślinnej* Anny Obrębskiej z Pracowni Konserwacji Zabytków w Lublinie.¹² Koncepcja ta oraz projekt nawiązują do czasów ks. Czartoryskich — w tym duchu park jest rewaloryzowany.

⁷ *Kratke svedenija o Novo-Aleksandryjskom Instytucie Selskogo Chozajstva*, Warszawa 1900, s. 35–36.

⁸ S. Goliński, *Puławy — Park — Jego dzieje, oblicze i świat roślin*, Puławy 1988 (rękopis z 1924 r. został przygotowany do druku przez autorów niniejszego tekstu), s. 148.

⁹ H. Stasiak, *Park Puławski*, PTTK, Lublin 1960, s. 20 (nienumerowane); H. Stasiak, *Park Puławski*, wyd. II, PTTK, Lublin 1968, s. 24 (nienumerowane).

¹⁰ H. Stasiak, *Puławski Park Czartoryskich — dawniej, dziś i jutro*, Biuletyn puł., 1971, nr 11–12, s. 71–86.

¹¹ J. Szymański, *Inwentaryzacja dendrologiczna*, skala 1:500, PKZ, Wrocław 1976.

¹² A. Obrębska, *Studium rewaloryzacji — koncepcja zieleni*, PKZ, Lublin 1979 (maszynopis); A. Obrębska, *Projekt techniczny szaty roślinnej*, PKZ, Lublin 1981 (maszynopis).

SPIS NAZW DRZEW I KRZEWÓW

Najnowszym przewodnikiem turystycznym po zespole pałacowym jest *Rezydencja Czartoryskich w Puławach* M. Kseniaka; z dziedziny dendrologii przytoczono tu 76 gatunków roślin oraz zamieszczono plan ogrodu z zaznaczeniem wymienionych okazów.¹³

Niniejszy spis nazw drzew i krzewów jest próbą zebrania pełnej informacji o zasobie gatunków drzewiastych rosnących obecnie [w 1987 roku] w Ogrodzie Puławskim oraz określenie przybliżonego wieku okazów, zwłaszcza obcego pochodzenia.

Przy chronologicznym zaszeregowaniu gatunków i odmian przyjęto dwa sposoby postępowania: 1) przybliżone określenie, z jakiego okresu pochodzi okaz danego taksonu (najstarszy), 2) podanie, w miarę możliwości, roku sadzenia. Stąd podwójne niejako datowanie — cyfrą rzymską (I, II, III i IV) odnoszącą się do wymienionych na wstępie okresów historycznych oraz podanym ściśle rokiem wprowadzenia. Należy przy tym zastrzec, że jedynie w przypadku gatunków długowiecznych możliwe jest przypisanie w pełnym zakresie poszczególnych okazów do okresów historycznych. Wiele z wymienionych roślin żyje znacznie krócej niż trwa okres. Cała znów grupa rodzimych drzew i krzewów, związana z odpowiednim siedliskiem, tworzyła pierwotną szatę roślinną, a więc istniała tu od wieków. Stąd datowanie dotyczy wieku osobniczego rośliny, a nie pojawienia się gatunku. Są bowiem gatunki, o których wiadomo, że były tu parokrotnie wprowadzane, ale ginęły z powodu niesprzyjających warunków — najczęściej mroźnych zim (1879/80, 1917/18, 1928/29, 1939/40, 1955/56, 1962/63 i 1986/87).

Oprócz sporządzenia ewidencji gatunków i odmian roślin drzewiastych rosnących od dawna, pragniemy udokumentować sadzenia przynajmniej w powojennym okresie historii ogrodu. W ostatnich latach prowadzona jest także ewidencja dotycząca pochodzenia wprowadzanych roślin.

Z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Leśnego zostały rozpoczęte prace nad sporządzeniem zielnika dendrologicznego Ogrodu Puławskiego. Odczuwa się bowiem brak takiego zbioru z lat poprzednich; utrudnia to zarówno zbadanie zakresu prowadzonych wówczas introdukcji obcych gatunków, jak i identyfikowanie nazw. Zielnik jest poza tym niezastąpionym materiałem dowodowym i porównawczym. Dodatkową informacją w spisie nazw jest więc zaznaczenie, czy dany takson został już zebrany do zielnika (litera „Z”). Obecnie jest około 100 okazów zakonserwowanych w zbiorze zielnikowym.

Zbiór ten będzie uzupełnieniem zielnika Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, zarejestrowanego przez Instytut Botaniki Polskiej Akademii Nauk

¹³ M. Kseniak, *Rezydencja Czartoryskich w Puławach*, Lublin 1986, s. 34.

w „Polskich zbiorach botanicznych”.¹⁴ Liczy on ponad 6000 arkuszy, a najstarsze z nich pochodzą z końca ubiegłego stulecia.

GYMNOSPERMAE — NAGOZALĄŻKOWE

- Abies alba* Mill. — jodła pospolita (IV — 1980)
Abies cephalonica Loudon — jodła grecka (IV — 1963, zmarła w zimie 1986/87)
Abies concolor Lind. ex Hildebr. — jodła jednobarwna (IV — 1963)
- Chamaecyparis lawsoniana* Parl. — cyprysik Lawsona (IV — 1980)
Chamaecyparis lawsoniana Parl. 'Alumii' — cyprysik Lawsona odm. Aluma (IV — 1981)
Chamaecyparis nootkatensis Spach — cyprysik nutkajski (IV — 1980)
Chamaecyparis pisifera Endl. — cyprysik groszkowy (IV — 1981)
Chamaecyparis pisifera Endl. 'Filifera' — cyprysik groszkowy odm. nitkowata (IV — 1981, Z)
Chamaecyparis pisifera Endl. 'Plumosa' — cyprysik groszkowy odm. pierzasta (IV — 1981)
Chamaecyparis pisifera Endl. 'Plumosa Aurea' — cyprysik groszkowy odm. pierzasto złocista (IV — 1981)
- Ginkgo biloba* L. — miłorząb dwuklapowy (II — ok. 1900)
- Juniperus chinensis* L. 'Hetzii' — jałowiec chiński odm. Hetza (IV — 1981)
Juniperus chinensis L. 'Kosteriana' — jałowiec chiński odm. Kostera (IV — 1963)
Juniperus chinensis L. 'Pfitzeriana' — jałowiec chiński odm. Pfitzera (IV — 1963)
Juniperus chinensis L. 'Pfitzeriana Aurea' — jałowiec chiński odm. Pfitzera złocista (IV — 1981)
Juniperus communis L. — jałowiec pospolity (IV — 1978)
Juniperus communis L. 'Hibernica' — jałowiec pospolity odm. irlandzka (IV — 1981)
Juniperus communis L. 'Repanda' — jałowiec pospolity odm. rozesłana (IV — 1981)
Juniperus sabina L. — jałowiec sabiński (IV — 1955)
Juniperus sabina var. *tamariscifolia* Ait. — jałowiec sabiński odm. tamaryszkowata (IV — 1963)

¹⁴ Z. Mirek, *Polish Herbaria*, „Polish Botanical Studies”, No 2, Kraków 1990, s. 49.

- Juniperus squamata* Buch. — Ham. 'Meyeri' — jałowiec łuskowaty odm. Meyera (IV — 1963)
- Juniperus virginiana* L. — jałowiec wirginijski (II)
- Juniperus virginiana* L. 'Reptans' — jałowiec wirginijski odm. płożąca (IV — 1981)
- Juniperus virginiana* L. 'Tripartita' — jałowiec wirginijski odm. krzaczasta (IV — 1963)
- Larix decidua* Mill. — modrzew europejski (I)
- Larix polonica* Racib. — modrzew polski (I)
- Larix sibirica* Ledeb. — modrzew syberyjski (II)
- Picea abies* Karst. — świerk pospolity (I)
- Picea abies* Karst. 'Nidiformis' — świerk pospolity odm. gniazdkowata (IV — 1963)
- Picea engelmannii* Engelm. — świerk Engelmana (II)
- Picea glauca* Voss — świerk biały (IV — 1981)
- Picea glauca* Voss 'Conica' — świerk biały odm. stożkowata (IV — 1955)
- Picea omorica* Purkyne — świerk serbski (IV — 1950)
- Picea pungens* Engelm. — świerk kłujący (II)
- Pinus banksiana* Lamb. — sosna Banksa (II)
- Pinus cembra* L. — sosna limba, limba europejska (IV — 1983)
- Pinus mugo* Turra — sosna górská (IV — 1950)
- Pinus nigra* Arnold — sosna czarna (II)
- Pinus silvestris* L. — sosna zwyczajna (I, Z)
- Pinus strobus* L. — sosna Weymutha (I — sadzona przez Izabelę ks. Czartoryską, ostatnia gałąź uschła w 1985, ścięta w 1987, pierścieni przyrostowych ok. 170. Wycinki pnia zachowane w muzeum i w Zakładzie Geografii Fizycznej i Paleogeografii UMCS w Lublinie. Inny okaz — II — Z)
- Pseudotsuga menziesii* Franco — jedlica Menzesa, dagleżja zielona (II — zmarła w zimie 1986/87, Z)
- Pseudotsuga menziesii* var. *glauca* Franco — jedlica Menzesa odm. sina (II)
- Taxus baccata* L. — cis pospolity (IV)
- Taxus baccata* L. 'Fastigiata' — cis pospolity odm. irlandzka (IV — 1963)
- Taxus baccata* L. 'Repandens' — cis pospolity odm. rozesłana (IV — 1963)
- Taxus cuspidata* Sieb. Et Zucc. — cis japoński (IV — 1980)
- Taxus x media* Rehd. 'Hicksii' — cis pośredni odm. Hicksa (IV — 1980)
- Thuja occidentalis* L. — żywotnik zachodni (II — Z)

- Thuja occidentalis* L. 'Aurescens' — żywotnik zachodni odm. złocista (IV — 1980)
Thuja occidentalis L. 'Fastigiata' — żywotnik zachodni odm. kolumnowa (IV — 1962)
Thuja occidentalis L. 'Fastigiata Globularis Compacta' — żywotnik zachodni odm. owalno-kulista (IV — 1962)
Thuja occidentalis L. 'Globosa' — żywotnik zachodni odm. kulista (IV — 1955)
Thuja occidentalis L. 'Globosa Compacta' — żywotnik zachodni odm. kulista zwarta (IV — 1981)
Thuja occidentalis L. 'Hoseri' — żywotnika zachodni odm. Hosera (IV — 1981)
Thuja occidentalis L. 'Semperaurea' — żywotnik zachodni odm. wiecznierzłocista (IV — 1981)
Thuja occidentalis L. 'Wareana' — żywotnik zachodni odm. bujna (IV — 1981)
Thuja occidentalis L. 'Wareana Lutescens' — żywotnik zachodni odm. żółtawa (IV — 1980)
Thuja orientalis L. — żywotnik wschodni (II — ok. 1900, zmarła w zimie 1986/87, Z)
Thuja pilcata D. Don — żywotnik olbrzymi (IV — 1980)
Thuja standishii Carr. — żywotnik japoński (IV — 1985)
Torreya californica Torr. — torreja kalifornijska (IV — 1962, Z)
Tsuga canadensis Carr. — choina kanadyjska (II)

ANGIOSPERMEA — OKRYTOZALĄŻKOWE

- Acer campestre* L. — klon polny (I — Z)
Acer ginnala Maxim. — klon Ginnala (IV — 1980)
Acer negundo L. — klon jesionolistny (III)
Acer negundo L. 'Odessanum' — klon jesionolistny odm. odeska (III–IV — Z)
Acer platanoides L. — klon zwyczajny (I — Z)
Acer pseudoplatanus L. — klon jawor (I — Z)
Acer saccharinum L. — klon srebrzysty (III–IV)
Acer saccharum Marh. — klon cukrowy (IV)
Acet tataricum L. — klon tatarski (III–IV — Z)
Actinidia arguta Mig. — aktinidia ostrolistna (IV — 1980, Z)
Actinidia callosa Lindl. — aktinidia himalajska (IV — 1981, Z)
Actinidia chinensis Planch. — aktinidia chińska (IV — 1986, Z)
Actinidia kolomikta Maxim. — aktinidia pstrolistna (IV — 1980, Z)
Aesculus hippocastanum L. — kasztanowiec zwyczajny (I–II — Z)

- Aesculus hippocastanum* L. 'Baumannii' — kasztanowiec zwyczajny odm. pełnokwiatowa (II — Z)
- Aesculus hippocastanum* L. 'Laciniata' — kasztanowiec zwyczajny odm. strzępolistna (II–III, Z)
- Aesculus x hybrida* DC. — kasztanowiec mieszańcowy (II — Z)
- Aesculus flava* Solander — kasztanowiec żółty (II — Z)
- Ailanthus altissima* Swingle — bożodrzew gruczołkowaty (II — Z)
- Akavia quinata* Decne. — akebia pięciolistkowa (IV — 1984)
- Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. — olcha czarna (II)
- Alnus incana* (L.) Moench — olcha szara (III Z)
- Amorpha canescens* Pursh — amorfka szara (IV — 1982)
- Amorpha fruticosa* L. — amorfka zwyczajna (IV — 1982)
- Ampelopsis brevipedunculata* Trautv. 'Citrulloides' — winnik zmienny odm. kolomiktowa (IV — 1979)
- Aristolochia macrophylla* Lam. — kokornak wielkolistny (IV — 1986)
- Aronia prunifolia* (Marsh.) Rehd. — aronia śliwolistna (IV — 1985, Z)
- Berberis x chopinii*** Seneta — berberys Chopina (IV — 1980, Z)
- Berberis gagnepainii* Schn. — berberys Gagnepaina (IV — 1980, Z)
- Berberis julianae* Schn. — berberys Juliany (IV — 1980)
- Berberis koreana* Palib. — berberys koreański (IV — 1979, Z)
- Berberis thunbergii* DC. — berberys Thunberga (IV — 1955)
- Berberis thunbergii* DC. 'Atropurpurea' — berberys Thunberga odm. purpurowa (IV — 1955)
- Berberis thunbergii* DC. 'Minor' — berberys Thunberga odm. mniejsza (IV — 1979)
- Betula maximowicziana* Regel — brzoza Maksymowicza (IV — 1986)
- Betula pendula* Roth — brzoza brodawkowata (I)
- Betula pubescens* Ehrh. — brzoza omszona (II)
- Buddleia davidii* Franch. — budleja Davida (IV — 1955)
- Baxus sempervirens* L. — bukszpan wieczniezielony (IV — 1955)
- Campsis radicans* Seem. — milin amerykański (IV — 1984)
- Caragana arborescens* Lam. — karagana syberyjska (III)
- Carpinus betulus* L. — grab pospolity (I? — II, Z)
- Castanea sativa* Mill. — kasztan jadalny (IV — 1955, Z)
- Catalpa bignonioides* Walt. — surmia zwyczajna (II — Z)
- Catalpa x erubescens* Cart. (C. hybrida Spath.) — surmia pośrednia (II — Z)
- Catalpa ovata* G. Don — surmia żółtokwiatowa (IV — 1960)
- Catalpa speciosa* Engelm. — surmia wielkokwiatowa (II — Z)

- Celastrus orbiculatus* Thunb. — dławisz okrągłolistny (IV — 1983)
Celastrus rugosus Rehd. et Wils. — dławisz pomarszczony (IV — 1983)
Celtis occidentalis L. — wiązowiec zachodni (III?–IV — 1980)
Cercidiphyllum japonicum S. et Z. — grujecznik japoński (IV — 1955)
Cercidiphyllum magnificum Nakai — grujecznik wspaniały (IV — 1980)
Cercis canadensis L. — judaszowiec amerykański (IV. 1981, Z)
Chaenomeles japonica (Thunb.) Lindl. ex Spach — pigwowiec japoński (IV — 1955)
Chaenomeles x superba Rehd. — pigwowiec pośredni (IV — 1986)
Clematis x jackmanii F. Moore 'Jackmanii Superba' — powojnik Jackmana (IV — 1955)
Clematis montana Buch.-Ham. — powojnik górski (III, zginął po zimie 1986/87)
Clematis tangutica Korsh. — powojnik tangucki (IV — 1983, Z)
Clematis vitalba L. — powojnik pnący (III)
Colutea arborescens L. — moszenki południowe (IV — 1960)
Coriaria japonica Gray — grabownik japoński (IV — 1979)
Cornus mas L. — dereń jadalny (II — ok. 1900, Z)
Cornus alba L. 'Argentomarginata' — dereń biały odmiana białobrzega (IV)
Cornus sanguinea L. — dereń świdwa (III)
Cornus stolonifera Michx. — dereń rozłogowy (III)
Corylus avellana L. — leszczyna pospolita (II — okaz drzewiasty o pierśnicy 32 cm)
Corylus colurna L. — leszczyna turecka (II, Z)
Cotinus coggygria Scop. — perukowiec podolski (III)
Cotoneaster acutifolius Turcz. — irga ostrolistna (IV — 1978, Z)
Cotoneaster apiculatus Rehd. et Wils. — irga krótkozastrzona (IV —)
Cotoneaster bullatus Bois var. *macrophyllus* — irga pomarszczona odm. wielko-
listna (IV — 1978, Z)
Cotoneaster dammerii Schn. — irga Dammera (IV — 1955)
Cotoneaster dammerii Schn. 'Wolf' — irga Dammera odm. Wolfa (IV — 1981)
Cotoneaster dammerii Schn. 'Coral Beauty' — irga Dammera odm. Coral Beauty
(IV — 1985)
Cotoneaster dielsianus Pritz. — irga Dielsa (IV — 1978)
Cotoneaster divaricatus Rehd. et Wils. — irga chińska (IV — 1955, Z)
Cotoneaster franchetii Bois — irga Francheta (IV — 1955, Z)
Cotoneastra horizontalis Decne. — irga pozioma (IV — 1955, Z)
Cotoneaster ignavus Wolf — irga turkiestańska (IV — 1978)
Cotoneaster lucidus Schlecht. — irga błyszcząca (III lub II)
Cotoneaster megalocarpus A. Pojark. — irga wielkoowocowa (IV — 1978, Z)
Cotoneaster melanocarpus Lodd. — irga czarna (IV — 1978)

- Cotoneaster microphyllus* Wall. — irga drobnolistna (IV — 1978)
Cotoneaster multiflorus Bunge — irga wielkokwiatowa (IV — 1978, Z)
Cotoneaster praecox Vilm.-Andr. — irga wczesna (IV — 1978, Z)
Cotoneaster racemiflorus (Desf.) K. Koch — irga groniastokwiatowa (IV — 1978, Z)
Cotoneaster salicifolius Franch. 'Repens' — irga wierzbolistna odm. płożąca (IV — 1981)
Cotoneaster sikangensis Flinck et Hylmo — irga sikangijska (IV — 1978)
Cotoneaster turbinatus Craib — irga stożkowa (IV — 1978)
Cotoneaster wardii W. W. Sm. — irga Warda (IV — 1978)
Cotoneaster 'Ursynów' — irga 'Ursynów' (IV — 1981)
Cotoneaster zabelli Schn. — irga Zabela (IV — 1978, Z)
Crataegus coccinea L. — głóg szkarłatny (III)
Crataegus monogyna Jacq. — głóg jednoszyjkowy (III)
Crataegus oxycantha L. — głóg dwuszyjkowy (III)
Cydonia oblonga Mill. — pigwa pospolita (IV — 1960, zmarła w zimie 1986/87)
- Daphne cneorum* L. — wawrzynek główkowaty (IV — 1984)
Daphne mezereum L. — wawrzynek wilczełyko (IV — 1979)
Decaisnea fargesii Franch. — palecznik chiński (IV — 1981)
Deutzia scabra Thunb. — żylistek szorstki (IV — 1955)
- Eleagnus angustifolia* L. — oliwnik wąskolistny (IV — 1950, Z)
Erica carnea L. 'Darleyensis' — wrzosiec czerwony odm. Darleya (IV — 1981, Z).
- Euonymus europaeus* L. — trzmielina pospolita (III — Z)
Euonymus fortunei Hand.-Mazz. — trzmielina pnąca (IV — 1955)
Euonymus fortunei Hand.-Mazz. 'Emerald Gold' — trzmielina pnąca odm. 'Emerald Gold' (IV — 1984)
Euonymus fortunei Hand.-Mazz. 'Gracilis' — trzmielina pnąca odm. pstrolistna (IV — 1955)
Euonymus verrucosus Scop. — trzmielina brodawkowata (III — Z)
Exochorda racemosa Rehd. — obiela wielkokwiatowa (IV -1979, Z)
- Fagus sylvatica* L. — buk zwyczajny (I, Z)
Fagus sylvatica L. 'Cuprea' — buk zwyczajny odm. miedziana (III)
Forsythia x intermedia Zab. — forsycja pośrednia (IV — 1955)
Forsythia x intermedia Zab. 'Nana' — forsycja pośrednia odm. karłowata (IV — 1984)
Forsythia ovata x F. intermedia 'Maluch' — forsycja odm. Maluch (IV — 1984)

- Forsythia suspensa* Vahl. — forsycja zwisła (IV — 1955)
Frangula alnus Mill. — kruszyna pospolita (IV)
Fraxinus excelsior L. — jesion wyniosły (I — Z)
Fraxinus oregona Wesm. — jesion oregoński (IV — 1984)
Fraxinus ornus L. — jesion mанны (IV — 1980)
Fraxinus pennsylvanica Marsh. — jesion pensylwański (III)
- Gleditsia triacanthos* L. — gledicja trójcierniowa (I lub II, Z)
Gleditsia triacanthos f. *inermis* L. — gledicja trójcierniowa forma bezbronna (IV)
Gymnocladus dioica K. Koch — kłęk kanadyjski (II)
- Hedera helix* L. — bluszcz pospolity
Hedera helix L. 'Arborescens' — bluszcz pospolity odm. krzewiasta (IV — 1979)
Hydrangea arborescens L. 'Grandiflora' — hortensja drzewkowata odm. wielokwiatowa (IV — 1955)
Hydrangea heteromalla D. Don. — hortensja miękkowłosa (IV — 1979, Z)
Hydrangea macrophylla (Thunb.) Ser. — hortensja ogrodowa (IV — 1978)
Hydrangea petiolaris S. et Z. — hortensja pnąca (IV — 1980)
- Iberis sempervirens* L. — ubiorek zwyczajny (IV. 1955)
- Jasminum fruticans* L. — jaśmin krzewiasty (IV — 1985)
Juglans cinerea L. — orzech szary (II)
Juglans nigra L. — orzech czarny (II)
Juglans regia L. — orzech włoski (III)
Juglans sieboldiana Maxim. — orzech Siebolda (IV — 1985)
- Kerria japonica* DC. 'Pleniflora' — złotlin japoński odm. pełnokwiatowa (IV — 1984, Z)
Kolkwitzia amabilis Graebn. — kolkwiczka chińska (IV — 1980, Z)
- Laburnum alpinum* Bercht. et Presl. — złotokap alpejski (IV — 1955, Z)
Laburnum anagyroides Med. — złotokap zwyczajny (IV)
Lavandula officinalis Chaix — lawenda zwyczajna (III)
Ligustrum vulgare L. — ligustr pospolite (III)
Liriodendron tulipifera L. — tulipanowiec amerykański (II — Z)
Lonicera x brownii Carr. 'Dropmore Scarlet Trumpet' — wiciokrzew Browna odm. Dropmore Scarlet Trumpet (IV — 1981)
Lonicera coerulea L. — suchodrzew siny (IV — 1979)
Lonicera x heckrottii Rehd. — wiciokrzew Heckrotta (IV — 1981, Z)

- Lonicera maackii* Herder — suchodrzew Maacka (IV — 1984)
Lonicera periclymenum L. — wiciokrzew pomorski (IV — 1981, Z)
Lonicera periclymenum L. 'Serotina' — wiciokrzew pomorski odm. późna (IV — 1984)
Lonicera xylosteum L. — suchodrzew pospolity (III)
Lycium halimifolium Mill. — kolcowój pospolity (III)
- Menispermum canadense* L. — miesięcznik kanadyjski (III lub II, Z)
Magnolia kobus DC. — magnolia japońska (III — Z)
Mahonia aquifolia Nutt. — mahonia pospolita (III)
Morus alba L. — morwa biała (II)
- Padus avium* Mill. — czeremcha pospolita (II, Z)
Padus serotina Borkh. — czeremcha późna (IV)
Paeonia delavayi French. — peonia drobnokwiatowa (IV — 1980)
Paeonia potaninii var. *trollioides* F. C. Stern. — peonia Potanina odm. pełnikowa (IV — 1980)
Parthenocisus quinquefolia Planch. — winobluszcz pięciolistkowy (III)
Parthenocisus tricuspidata (S. et U.) Planch. — winobluszcz japoński (III)
Phellodendron amurense Rupr. — korkowiec amurski (II — Z)
Phellodendron japonicum Maxim. — korkowiec japoński (IV- 1980)
Philadelphus coronarius L. — jaśminowiec wonny (III)
Photinia villosa DC. — głógownik kosmaty (IV — 1984)
Physocarpus opulifolius Maxim. — pęcherznica kalinolistna (IV — 1955)
Platanus x acerifolia Willd. — platan klonolistny (IV — ok. 1950, Z)
Polygonum aubertii L. Henry — rdest Auberta (IV — 1981, zmarł w zimie 1986/87, Z)
Populus alba L. — topola biała (I lub II)
Populus x canescens Sm. — topola szara (I lub II)
Populus lasiocarpa Oliv. — topola wielkolistna (IV ok. 1950, zginęła po zimie 1986/87, Z)
Populus nigra L. — topola czarna (I)
Populus nigra L. 'Italica' — topola czarna odm. włoska (II)
Populus simonii Carr. — topola Simona (IV — ok. 1950)
Populus tremula L. — topola osika (II)
Potentilla fruticosa L. — pięciornik krzewiasty (IV- 1955)
Potentilla fruticosa L. 'Arbuscula' — pięciornik krzewiasty odm. 'Arbuscula' (IV — 1986)
Prinsepia uniflora Batal. — prinsepia jednokwiatowa (IV — 1980)
Prunus avium L. — czereśnia ptasia (III)

- Prunus cerasifera* Ehrh. — śliwa wiśniowa, ałycza (III)
Prunus cerasifera Ehrh. 'Atropurpurea' — śliwa wiśniowa odm. czerwonolistna (IV — ok. 1960)
Prunus laurocerasus L. — laurowiśnia wschodnia (IV — ok. 1960)
Prunus spinosa L. — śliwa tarnina (IV)
Prunus triloba Lindl. — migdał trójklapkowy (IV — 1981)
Ptelea trifoliata L. — parczelina trójlistkowa (IV)
Pterocarya fraxinifolia Spach — skrzydłorzech kaukaski (IV — 1980)
Pyracantha coccinea Roem. 'Lalandei' — ognik szkarłatny odm. Lalandea (IV — 1978, Z)
Pyracantha coccinea Roem. 'Red Column' — ognik szkarłatny odm. 'Red Column' (IV — 1981)
- Quercus palustris* Muenchh. — dąb błotny (II — 1893)
Quercus petraea Liebl. — dąb bezszypułkowy (I — Z)
Quercus robur L. — dąb szypułkowy (I — Z)
Quercus robur L. 'Fastigiata' — dąb szypułkowy odm. stożkowata (II lub III, Z)
Quercus rubra L. — dąb czerwony (II ok. 1900, Z)
- Rhamnus catharticus* L. — szakłak pospolity (III — Z)
Rhododendron flavum G. Don — azalia pontyjska (IV — 1985)
Rhododendron x 'Humoreska' — różanecznik odm. 'Humoreska' (IV — 1985)
Rhodotypos kerrioides S. et Z. — różowiec biały (IV — 1979)
Rhus typhina L. — sumak octowiec (IV — 1955)
Rhus typhina L. 'Dissecta' — sumak octowiec odm. strzępolistna (IV — 1970)
Ribes alpinum L. — porzeczka alpejska (IV — 1955)
Ribes aureum Pursh — porzeczka złota (III)
Ribes glossularia L. — agrest pospolity (IV)
Ribes rubrum L. — porzeczka czerwona
Ribes sanguineum Pursh — porzeczka krwista (IV — 1981, Z)
Robinia pseudoacacia L. — robinia biała (II)
Rosa canina L. — róża dzika (IV)
Rubus caesius L. — jeżyna popielica (IV)
Rubus idaeus L. — malina właściwa
Rubus odoratus L. — malina wonny (IV — 1982, Z)
- Salix alba* L. — wierzba biała (I lub II)
Salix alba L. 'Tristis' — wierzba biała odm. płacząca (II — Z)
Salix caprea L. — wierzba iwa (III)

- Salix eleagnos* Scop. 'Angustifolia' — wierzba siwa odm. wąskolistna (IV — 1955)
- Salix elegantissima* K. Koch — wierzba japońska (II — Z)
- Salix fragilis* L. — wierzba krucha (II)
- Salix pentandra* L. — wierzba laurowa (IV)
- Sambucus nigra* L. — bez czarny (III — Z)
- Sophora japonica* L. — szczuplin japoński, perełkowiec japoński (IV — 1985)
- Sorbus aria* Crantz — jarzab mączny (III — Z)
- Sorbus acuparia* L. — jarzab pospolity (IV)
- Spiraea x bumalda* Burv. — tawuła drobna (IV — 1955, Z)
- Spiraea chamaedryfolia* L. — tawuła ożankolistna (IV — Z)
- Spiraea x vanhouttei* Zab. — tawuła van Houttea (IV — 1955, Z)
- Spiraea salicifolia* L. — tawuła wierzbolistna (IV — 1955, Z)
- Staphylea pinnata* L. — kłokoczka południowa (IV — 1979)
- Stephanandra tanakae* Fr. et Sav. — tawulec Tanaki (IV — 1979)
- Symphoricarpos albus* Blake — śnieguliczka biała (II lub III)
- Symphoricarpos x chenaultii* Rehd. — śnieguliczka Chenaulta (IV — 1980)
- Symphoricarpos orbiculatus* Moench. — śnieguliczka koralowa (IV — 1980)
- Syringa x chinensis* Willd. — lilak chiński (III)
- Syringa josikaea* Jacq. — lilak węgierski (IV — 1979, Z)
- Syringa villosa* Vahl. — lilak kosmaty (IV — 1979, Z)
- Syringa vulgaris* L. — lilak zwyczajny (II lub III)
- Tilia americana* L. — lipa amerykańska (III, Z)
- Tilia cordata* Mill. — lipa drobnolistna (I — Z)
- Tilia x euchlora* K. Koch — lipa krymska (II — Z)
- Tilia platyphyllos* Soop. — lipa szerokolistna (I — Z)
- Tilia tomentosa* Moench — lipa srebrzysta (III — Z)
- Ulmus carpinifolia* Gleditch — wiąz polny (I–II)
- Ulmus glabra* Huds. — wiąz górski (I–II — Z)
- Ulmus glabra* Huds. 'Exoniensis' — wiąz górski odm. stożkowata (III — Z)
- Ulmus levis* Pall. — wiąz szypułkowy (I–II)
- Ulmus pumila* L. — wiąz syberyjski (III — Z)
- Viburnum lantana* L. — kalina hordowina (IV — 1955 — Z)
- Viburnum opulus* L. — kalina koralowa (III)
- Viburnum opulus* L. 'Roseum' — kalina koralowa odm. płona (III)
- Vinca minor* L. — barwinek pospolity
- Vitis amurensis* Rupr. — winorośl amurska (IV — 1980)

Vitis palmatum Vahl. — winorośl dłoniata (IV — 1984)

Vitis riparia Michx. — winorośl pachnąca (IV — 1980 — Z)

Weigela florida A. DC. — krzewuszką kwiecistą (IV — 1963)

Weigela florida A. DC. 'Vanhouttei' — krzewuszką kwiecistą odm. van Houttea
(IV — 1980 — Z)

Wisteria floribunda DC. — glicynia japońska (IV — 1984)

Wisteria sinensis Sweet — glicynia chińska (IV — 1984).

RÉSUMÉ

Lorsqu'à l'époque des princes Czartoryski, le centre de la vie de la nation fut transféré aux «Athènes polonaises», le jardin de Puławy devint le cadre de la vie culturelle et des événements politiques d'alors. C'est dans ce jardin que vit le jour le premier musée de souvenirs nationaux qui, par la suite, étendit son programme et se transforma en un musée de l'univers. C'est là aussi que débuta le musée de la littérature.

En tant que centre de dendrologie, le jardin de Puławy jouit d'une tradition de 200 ans. Du temps de la princesse Izabela Czartoryska, auteur des aménagements de style anglais, le nombre d'espèces et de variantes d'arbres et d'arbrisseaux approchait de 260. Devenu, à l'instigation des autorités russes, Institut d'Exploitation Agricole et Forestière, le jardin de Puławy estimait ce nombre à 400. Nous ne disposons pas de données relatives à l'entre-deux-guerres. A l'heure actuelle, l'inventaire comprend 311 espèces et variantes (chiffre valable pour 1987, date de parution de cet inventaire).

En 1903, fut fondée à Puławy une chaire de dendrologie. Le Centre dispose également d'un herbier constitué à la fin du XIXème siècle qui compte à ce jour plus de 6000 feuilles.